

ששת אברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבמוסדות "מקור חיים" בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

בית הכנסת "זכור לאברהם" פיצ'וטו רחוב מפרץ שלמה 100, קרית שרת חולון

גליון מס' 332

ערש"ק פרשת "עקב" כ"ב אב תשע"ב

שבת מברכין
זוהר אלול
ה'יוז: יום שבת וראשון (הבאים)
מוכר: יום שישי
בשעה 1:00 בצהריים,
13 דקות 71 זלקים.

הוא תהילתך!

מנהג ישראל מדורי דורות כאשר פוגש אדם את חברו ושואל בשלומו, משיב הלה: "ברוך ה' ", או "תודה לה' ", כדבר טבעי ומובן מאליו. האמת שאם ישאלו אותנו למקור להנהגה זאת מהתורה מנין, יתכן שנשאר ללא מענה אלא נשיב ונאמר: כך חונכנו, כך ראינו אצל זקנינו, והלב היהודי מבין ומרגיש, ה' יתברך עשה, עושה ויעשה לכל המעשים! אולם אם בכל זאת רוצים אנו למצוא מקור להנהגה ברוכה זאת, בתורתנו הקדושה, נוכל להצביע על הפסוק המופיע בפרשה: "הוא תהילתך והוא אלוקיך וגו'", ופירש רבינו הרמב"ן זצ"ל שפסוק זה מהווה עבורינו ציווי והוראה: "הוא יהיה תהילתך שתיתן כל תהילתך אליו ואותו תהלל תמיד, וכבודו לאחר לא תתן!". ובספר הנפלא "שיחות בעבודת ה'", כתב בשם "עבודת פנים", לבאר האיך אנו נהנים מהעולם הזה והלא על ידי זה ינכו חס וחלילה מהשכר שאמור להיות מנת חלקינו בעולם הבא, ותירץ בדרך משל מפועל שיש לו הסכם עם בעל הבית שלו שיכול לקחת לעצמו דברים מהחנות כל פעם שירצה, והבעל הבית זוקף התשלום על החשבון, ולאחר זמן בעת שמגיע סוף החודש ומשלם לפועל את שכרו, מנכה לו מכל אשר לקח לעצמו. אומנם כל זה הוא רק עבור מה שלקח בהקפה, מה שאין כן מצרכים שלקח אך שילם במזומן, פשוט, ברור ומובן מאליו שאין גורעין לו על כך אפילו כדי אגורה שחוקה. והנמשל, באותו עניין הוא שכר היהודי בעולם הבא שודאי כל מה שנהנה מזה העולם מנכין לו על כך משכרו בעולם הבא, אולם אם משלם במזומן עבור כל הנאה והנאה שנהנה, פשוט שאין מנכין לו כלל ועיקר, ומה הוא התשלום המזומן הזה, זהו השבח וההודאה שהאדם מודה להבורא יתברך על שנתן לו כל צורכו, ומכאן נוכל להבין מדוע נקראת לשון הברכה שאנו מברכים לה' יתברך "מטבע" שטבעו חכמים, כי זהו מטבע התשלומין שמשלם המברך להקב"ה, וכל מה שיוסיף להודות ולשבח לקב"ה, יזכה להנות עוד יותר מעולם הזה מבלי שיגרע לו מאומה מחלקו בעולם האמת, ועל כך לימד אותנו דוד המלך נעים זמירות ישראל, בתהילותיו לה' יתברך: "מה אשיב לה' כל תגמלוהי עלי - כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא", שזהו התשלומין עבור כל חפציו המרובים, וכשהאדם מתדבק עצמו במידה נפלאה זו להודות לה' יתברך כל כל החסד, זוכה הוא על ידי כך שיבואו עליו כל החסדים שבעולם, כיון שכל כך גדולה מעלת ההודאה להקב"ה על כל חסדיו, תיקנו חז"ל שכל יהודי יתחיל עבודתו בבוקר באמירת "מודה אני" ויתחיל התפילה ב"הודו לה' קראו בשמו", וכן תפילת העמידה פותח בברכת השבח "ברך אתה ה' " ומסיימים ב"עלינו לשבח לאדון הכל!" עכת"ד. קוראים אהובים, נזכה להודות לה' יתברך באמת ובתמים, וה' יהיה עימנו תמיד וישרה שכינתו בינינו, בבניין אריאל במהרה בימינו, אמן!

סגולה רוזנית וגשמית

זה לא סוד שנבואת חז"ל על תקופת בואו של משיח: תכלה פרוטה מהכיס, התקיימה ברבים וטובים מבני עמנו. אנשים רבים מרגישים וחווים את הירידה בפרנסה ואת יתר הקושי להתפרנס. מנסים סגולות וקמעות להציל ולשפר את המצב, ולא יודעים הם שבפרשתנו ישנה סגולה גדולה ונפלאה, ולא נטעה אם נאמר שהיא הסגולה הטובה והמובחרת ביותר לעניין זה של הפרנסה. הסגולה הזאת היא בעצם מצות עשה מהתורה, לברך את השם יתברך אחר אכילת שיעור פת לחם, שנאמר: "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך". רבינו בעל "החינוך" כתב (מצוה תל): "כך מקובל אני מרבותי, ישמרם א-ל, שכל הזהיר בברכת המזון - מזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו". הנה לנו הבטחה וסגולה מצדק כה גדול בשם רבותיו הקדושים זיע"א. אין לברך במרוצה אלא במתינות, בכונת הלב ובאהבה, בצורה שנראה שאנו מודים לה' יתברך על כל הטובה שגמלנו ועל כל חסדיו הגדולים עימנו, כך נזכה לשפע ברכה והצלחה, פרנסה והרווחה. רבי האלוקים, צדיק יסוד עולם, האדמו"ר הקדוש אב חיים מרדכי מנדבורנה זצ"ל, דרש ופירש את אותו פסוק הניכר טעם ודעת, הובאו דברי קודשו בספר היקר "דבר חיים": "ובזה יש לפרש מאמר הכתוב: "ואכלת ושבעת וברכת", רוצה לומר אימתי נעשית נפשו של איש יהודי שבעה מן האכילה, כאשר "וברכת את ה' אלוקיך", כי על ידי ברכת המזון דאורייתא (מן התורה) זוכה להשביע את נפשו בחיות רוחני והיא הנותנת לו כוח לעשות חיל ולעלות במעלות התורה ועבודת הבורא." עכ"ל הקדושה. אחים ואחיות יקרים, נמצאנו למדים שבכוח ברכת המזון בכונתו להועיל לנו רוחנית וגשמית להשפיע שפע של תורה והתעלות בעבודת הבורא, לפתוח לנו את צינורות הפרנסה והסיעתא דשמיא ולהנחיל לנו ברכה על בלי די. נתחזק באמירת ברכה זו ובכל הברכות כולן, ונזכה לישועה ולהצלחה, לברכה ולגאולה.

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרבנו ת"א	יציאת השבת	כניסת השבת	לרבנו ת"א
20:40	20:07	19:07	ת"א
20:54	20:05	18:52	י-ם
20:54	20:08	19:00	חיפה
20:52	20:06	19:08	כ"ש

הפסרת השבוע:
"ותאמר ציון"

מטעמים לשבת

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה" (וי"ב)

יש לדקדק, מדוע אמר הכתוב: "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה", ולא אמר בקיצור "אם תשמעון את המשפטים האלה", כמו שכתוב במקום אחר "אם בחוקותי תלכו". ונראה לפרש, לפי שיש מצוות שיש בהם טורח לקיימם, אם בעניין הממון שצריך לפזר עליהם כגון ציצית ותפילין, לולב ואתרוג, צדקה ופדיון הבן וכדומה, ואם בעניין הזמן שצריך לבטל כגון תפילה ותלמוד תורה וברכת המזון וכדומה, או טרחה ממש שצריך לטרוח עליהם כגון עשיית סוכה ומצה וגידול בניו לתלמוד תורה. וזהו שאמר הכתוב: "והיה עקב" - אין והיה אלא לשון שמחה, ועקב הוא לשון סוף, ורצה הכתוב לרמוז, כי אף על פי שיש לאדם טירחה בעשיית המצוות בעולם הזה, מכל מקום תהיה לו שמחה לבסוף לעתיד, וכמו שאמרו חכמינו (אבות ד, ז): "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה" (ישמח ישראל).
(תורת הפרשה)

"למען תזיון, ורבייתם, ובאתם וירשתם את הארץ" (זו"א)

פירש רבינו עובדיה ספרנו זו"ל: כל הברכות כולן, מתומצתות בשלושה עיקרים: "חיי, בני ומזוני". דהיינו: אורך ימים, בנים וממון. ואת כל הברכות - משיגים על ידי שמירת המצוות. וזהו שכתוב בפסוק: "על המצוה אשר אנוכי מצווך היום תשמרון לעשות - למען תחיון (הרי כאן חיים ואורך ימים) ורבייתם (הרי ריבוי הבנים) וירשתם את הארץ (שתשיגו עושר וכבוד בירושת הארץ)!"
(מעין השבוע)

"ועתה ישראל בזה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך" (י"ב)

אמר רבינו הבעל שם טוב הקדוש זו"ל: כאשר אב מצווה על בנו לבל ילך יחף, פן תינפנה רגליו, הרי אם הבן עודנו קטן ועדיין אין בו דעת, שונה יראתו שלו מיראתו של

האב. האב חושש לשלום רגליו של הבן, ואילו הבן מתיירא פן ילקהו אביו. אבל אם הבן הוא מבוגר וכבר יש בו דעת, אזי אין כל הבדל בין יראתו ליראת אביו. השם יתברך נתן לנו תרי"ג מצוות כדי לשמור עלינו לבל ניהפך על ידי הגוף למגושמים וגסי רוח ונתרחק חלילה ממנו. המצוות הן איפוא האמצעים העשויים לזקק ולזכך את האדם מן ההשפעות הגופניות הגשמיות ("רצה הקדוש ברוך הוא לזכות - לשון זיכור - את ישראל, לפיכך הירבה להם תורה ומצוות"). לפיכך חפץ השם יתברך שיראתנו לא תהיה יראת עונש, כיראתו של אותו קטן בן בליעל, אלא שתהיה דומה ליראתו הוא - שיהא האדם מתיירא מפני העבירה, לבל יורחק בעטיה מהשם יתברך ולבל ייהפך למגושם וגס רוח. זהו איפוא פירושו של הפסוק: "מה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך" - השם יתברך שואל מעמך כי תהיה יראתך דומה ליראתו ("את" פירושה לפעמים "עם") - שתתיירא מפני הזק שהחטא גורם לנשמתך ולא רק מפני העונש...
(מענה של תורה)

מזקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

לשקוע... ואז פרצה בשאגה - אבא אבא רחם עלי! העיד רבי ישעיה כי זעקה כזו לא שמע מעודו, מיד נתמלא ליבו גל של אהבה ורחמים כלפי בתו, ואף כי היה באפיסת כוחות העלה אותה חזרה על כתפו, ואמר כי ינסה עוד כמה קילומטרים לשחות. כך המשיך רבי ישעיה בשחיה, כששאת בתו אבא אבא נוסכת בו כוחות חדשים ומרעננים, עד שראה מרחוק נקודת אור - אות לחוף ים, סוף סוף לאחר מאמץ מרובה הגיעו לחוף. הוא נפל תשוש כוח וחסר אונים כשילדיו מנסים להשיב את נפשם. כשנרגע מעט הודתה לו בתו על שהצילה במסירות נפש - ענה לה אביה, לא אני שהצלתך, זו היית את שהצלת את עצמך - הגעתי למצב של כלות הכוחות, ובשאתך אבא אבא! נסכת בי כוחות חדשים, כוחות שלא היו קיימים בי כבר...

הגיע רבי ישעיה לירושלים, וסיפר למכריו את כל אשר קרהו, ואמר: לא לשווא זימן לי הקב"ה סיפור טרגי שכזה, מסר גדול רצה בורא עולם ללמדנו, ישנו מצב שאין לנו זכויות, וממילא אין לו כביכול כוחות להושיענו, אך על ידי כוח התפילה שאנו שואגים - שאגה אמיתית, וחשים שנתונים אנו רק בידיו, מעוררים אצל הקב"ה געגועים, רחמים ואהבה, ואין הוא יכול לעמוד בפני קריאה זו, ומיד הוא מושיע אותנו.
(אוצרות התורה)

לפני כמאה וחמישים שנה, התגורר באירופה רבי ישעיה ברדקי זו"ל, תלמידו של הגר"ח מוולוז'ין זו"ל. חשקו נפשו לעלות לארץ ישראל והחליט להגר. אשתו עלתה לפניו על מנת לארגן את העניינים, וכשהכל סודר, הודיעה לו שיבוא. רבי ישעיה עם בנו ובתו בני השבע והשמונה, החלו את המסע לארץ הקודש, עלו לספינה על מנת להפליג בה כמה שבועות. שש עשרה נפשות מנתה ספינה זו, וכך הפליגו על מי מנוחות. לאחר כשבועיים החלה רוח סערה לנשוב, והספינה נזרקה בין הגלים שהחלו לעלות לגובה של כמה מטרים, רבי ישעיה הורה לילדיו להחזיק היטב, אך התכוון לגרוע ביותר. לא עברה שעה והספינה נבקעה לשניים... רבי ישעיה העלה על כתפיו את שני ילדיו והחל שוחה... כוחותיו אט אט אזלו, חלפה שעה תמימה וחש רבי ישעיה כי הגיעו מים עד נפש. אם אמשיך - כך הררה, אצלול עם שני ילדי, אולם אם אטיל ילד אחד, ואת השני ארים על מרכז הגב אוכל להמשיך, אך - את מי אשליך ואת מי אציל??? לפתע נזכר בגמרא (מסכת הוריות) שבהצלת נפשות יש דין קדימה לכהן קודם ללוי, לוי לישראל וכן קודם לבת, כי הבן מחוייב בתלמוד תורה. שמעה הבת את דברי אביה, וקיבלה את גזר הדין, והחלה לומר שמע ישראל... האבא האיץ בה למהר כי כוחותיו אפסו... הורידה לאט יד אחת לים והחלה להרפות את ידה השניה, והנה חשה כי גופה עומד

זיידת השבוע

היכן רמוז: "והווי זהיר במצוה קלה ככחמורה"?

את התשובות יש לשלוח לפקס: 03 558 4485
בין הפותרים נמנה יוגרל (אחת לחודש)

אוגדן של עלוני ישא ברכה

פתרון החידה מפרשת "ואתחנן": רש"י ג, כד.

והייתם לי סגולה

המקונן על חורבן בית המקדש, מכפרים עוונותיו וזוכה לאריכות ימים ובניו לא ימותו בחייו, יראה זרע יאריך ימים (מועד לכל חי סימן י' סעיף סו).

(ישועה והצלחה)

מדברי ראש ה"ש"פה הר"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זיכרון הבנים

זובת העבודה

כתב הגר"ח פרידלנדר זצ"ל בספר "מסילות חיים בחינוך" (עמוד עשרים ושלוש): התינוק שנולד זה עתה, יש בו תכונות טבעיות, ויש בו כוחות רוחניים שירש מהוריו או מהדורות הקודמים. כל אל נמצאו בכוח, אך עדיין לא נפעלות. אין בכוחנו לשנות את התכונות והמידות, אבל יש בכוחנו להטותם לכיוון חיובי, לכיוון טוב, כי אין מידה שבמהותה היא רעה או טובה. בכל תכונה ומידה יש נקודות טובות, שעל ידן האדם יכול לעלות ולהתעלות, וכפי שהוזכר, אם משתמשים במידה נכונה, בשיעור הנכון - היא מידה טובה, וצריך לחפש בכל מידה את התועלת שבה, וכך נכוין את הילד, את התלמיד, לנצל את הטוב שבתכונותיו. למעשה הירושה הרוחנית היא האתגר שעל האדם להתמודד בו, זה נקודת בחירה שממנה הוא חייב לזנק אל על, לעלות ולהתעלות כל הימים. זהו התפקיד הנועד לאדם - להמשיך בדרך אבותיו, לתקן את פגמיו ולהמשיך להתעלות בדרך העליה שעלה בה. כל יחיד הוא טבעת בשרשרת הדורות המתחילה באדם הראשון, ואם פעל כראוי תמשיך השרשרת לחיי עולם.

חובת האב לחינוך בנו היא בכל גיל, ובעיקר כאשר הילד עדיין נתון תחת השפעת האב, כלשון המאירי: "לעולם יהא אדם נותן לב תמיד להשגיח על ענייני הבנים ולהתמיד בתוכחתם בין גדולים ובין קטנים. ומכל מקום הזמן הראוי להשתדל בתוכחת עד תכלית, הוא שהדעת מבלבל ויוצא עד שיעשה פרי, והוא מתריסר (שש עשרה) עד עשרים וארבע (התקופה הפורה ביותר בין השנים שש עשרה שהדעת מבלבלת, לגיל עשרים וארבע), שקודם שיתסר (שש עשרה) אין לו דעת כל כך לקבל, ואחר עשרים וארבע אינו נשמע כל כך. מכל מקום, תהא תוכחתו והזכרתו בזמנים אלו מזמנת לו תמיד בעניין הבן".

נמצא שחובתנו "לעבוד" בלי סוף וכדברי בעל ההגדה (של פסח) - ואת עמלינו - אלו הבנים, צריכים עבודה מתמדת ועם הרבה תפילות, וה' יעזרנו לקבל תוצאות טובות.

שלום בית

אין לזרוג מהגבול

הגמרא במסכת יבמות (דף ס"ג, ע"א) מספרת: "אשכחיה רבי יוסי לאליהו (רבי יוסי פגש את אליהו הנביא). אמר ליה: כתיב "אעשה לו עזר", במה אישה עוזרתו לאדם? אמר ליה: אדם מביא חיטין - חיטין כוסס? פשתן - פשתן לובש? לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?". והיינו שתפקידה של האישה הוא לעסוק בעבודת הבית: לאפות את הלחם - מהחיטים שמביא הבעל, לטוות את הבגדים - מהפשתן שמביא הבעל, ולשאת עימו על ידי כך במשא החיים. והקשה הגאון האבי עזרי זצ"ל, מה היתה שאלתו של רבי יוסי? כלום לא ידע הוא מה הם תפקידיה של האישה? האם לא הבין בעצמו כי האישה היא זו שמבשלת ואופה, אורגת, תופרת ומכבסת? איזה חידוש חידש לו איפוא אליהו הנביא בתשובתו? אכן הוא היה מקשה - ואף הוא היה מתרץ, וכך היה אומר: שאלתו של רבי יוסי ודאי לא היתה כה פשוטה... שאלתו של רבי יוסי היתה עמוקה מאוד, ונגעה ליסוד מעמדה ותפקידה של האישה בבית היהודי! רבי יוסי ביקש לשאול את אליהו הנביא האם תפקידה של האישה מסתכם ומתמצה אך ורק בעזרה וסיוע לבעלה בנושאים הגשמיים והטכניים, בבישול ובאפיה, בתפירה ובכביסה, ומלבד זאת - אין לה להתערב בנושאים אחרים שכן אין חוכמה לאישה אלא בפלך, או שמא ישנם תפקידים רוחניים המוטלים על האישה, אולי עליה לסייע לבעל גם בעבודת ה' שלו - וגם בנושא זה יכולה היא להביע דעה? וכאן היתה תשובתו של אליהו חד משמעית: עזרתה של האישה לבעל מתמצה ומתבטאת אך ורק בנושאים גשמיים - במאכל ובלבוש בלבד!!! כל נושא אשר אינו נוגע לתחומים אלו, חורג מסמכותה של האישה, אין לה להתערב בו, והתערבותה - אינה בגדר "עזר" אלא בגדר "כנגדו"...

כמה מסכנים בני הזוג שאינם יודעים את תפקידיהם ואת הגבול של כל אחד ואחד, הלא כולנו יודעים שמדינות נלחמות ואלפים נהרגים על הגבול! כאשר מנסים לחצות את הגבול המלחמה קשה מאוד! היה אתה בתפקידך ובהגדרתך והיי את במקומך, כל אחד על משמרתו, ואז בדרך זו ישרור השלום ותשרה האחוה בבית, וה' יעזרנו על דבר כבוד שמו לטוב לנו כל הימים.

אברי שפר

- **הרה"ק רבי ישראל מסלנט אומר:** כדאי לאדם ללמוד מוסר כל חייו אפילו אם לא יועיל לו רק כדי לחסום פיו מדיבור אחד של לשון הרע.
- **בעלי המוסר אומרים:** חוכמת המוסר כפעולת המיקרוסקופ: לראות את האור הגדול הזורח - בוקע ועולה מדברי חז"ל.
- **הרה"ק רבי ישראל מסלנט אומר:** המוסר מברר ומגלה שלא לכל הרשעים ואנשי העולם הזה יש להם באמת עולם הזה, ולא לכל היראים - יש להם העולם הבא.
- **הרה"ק רבי ישראל מסלנט אומר:** בתחילת לימוד המוסר - רגזתי על העולם ולא על עצמי. אחר כך רגזתי גם על עצמי. ולאחר לימוד רב של מוסר - רגזתי רק על עצמי ואת העולם דנתי לכף זכות.

על כן יאמרו המושלים - מישל ונמישל

פנה העשיר בכפיפות קומה לפיתו, וכעבור שעה קלה, כשהיתום עלה לחדרו, חמק אל הרחוב. ראה זקן הדור צורה והשיח בפניו את ליבו, ביקש את עצתו. אמר לו: "אל תירא, יש לנו כאן רב גדול, נבון וחכם. אלך אליו ואשאל את פיו". "לך", אמר העשיר, "ויברכך האלוקים". בבוקר, התדפקו שלוחי בית הדין על דלת המלון: הרב ציוונו להביא בפניו את האורחים שבאו לכאן הלילה, להתייצב בפניו לדין תורה! חרד "העשיר" המתחזה. דין תורה? מה לו ולרב? אך אין מסרבים להזמנת הרב. עלה עם "משרתו" לבית הדין. הושיבם בחדר המבוא והורם לחכות ולהמתין. הדלת נפתחה, והרב קרא: "העגלון!" מיד זע היתום, קם, הבין שטעה ושב למקומו. אבל היה זה רגע קט מאוחר מידי... הרב נתן בו עיניו ואמר: "כן, אליך התכוונתי". אמר: "אבל אני... אינני עגלון, הוא העגלון!". "בוא, היכנס לחדרי", הורה הרב. כשנכנס, הצליף עליו בשוט לשונו. לא העיז פניו כנגד הרב, והרב קרא לעשיר שילבש את בגדיו ויטול את רכושו. סיפור זה הובא בספר "אהבת חיים", וסיימו במילים: "מפה למדנו כוח הצדיקים האמיתיים, איך היו מוציאים דין אמת וצדק לאור". אמת ויציב, יש כאן התגלמות: "ושפטו את העם משפט צדק". אבל כשנעיין בסיפור נמצא בו **משל נוקב**, המעורר למחשבות - ומי יתן, ויעורר גם למעשים! הקדוש ברוך הוא שלח לעולמנו את הנשמה, חלק אלוק ממעל, אצילה ומרוממת, כדי להתעשר בתורה, במצוות ובמעשים טובים. אבל הנשמה, כשלעצמה, רוחנית היא, זקוקה ל"משרת", הוא הגוף, ועליה לספק לו את צרכיו: אכילה, שתייה, לבוש, מעון - הכל. אך נורא הוא, כאשר ה"משרת" הופך לאדון, ומכניע תחתיו את אדוניו. כאשר כל ההידורים והמשאבים מכוונים לצרכי הגוף, והנשמה יזונית מפירורים... הבה נשיב לנשמה את בכורתה!

(מעייני השבוע)

מעשה בעשיר נדיב וירא שמים, שגידל יתום בתוך ביתו. האכילו השקה, הלבישו והנעילו, השיאו אישה, קנה לו דירה, מילא אותה בכל טוב, ואף קנה לו כירכרה, שיפרנס את משפחתו בכבוד. לא זו בלבד, אלא בכל פעם שהיה זקוק לנסיעה, היה מזמין את היתום ומשלם שכרו בעין יפה. פעם קרא העשיר ליתום, ואמר: "ראה, עלי לנסוע בעסקי מסחרי למקומות חדשים וארצות רחוקות. האם תיאות לשמש כעגלון במסעתי?". נקב בסכום נכבד, והיתום הסכים ברצון. נסעו מעיר לעיר, ממחוז למחוז וממדינה למדינה. הגיעו לארץ רחוקה וזרה, ולנו שם במלון. באמצע הלילה בא היצר הרע ופיתה את היתום. לחש באוזניו: "עד מתי תהיה עגלון, מתי תהיה גם אתה לאדון?". מה עשה, קם ממיטתו ולבש את בגדי אדוניו. את בגדיו הניח ליד מיטת האדון, ובאשמורת הבוקר פתח פיו בערות: קום עצל, עד מתי תשכב, עד מתי תאכל לחם חסדי?". פילבל העשיר בעיניו, וחשב שהוא עדיין חולם. משרתו עומד מעליו, לבוש בבגדיו שלו, וגוער בו! והמשרת פקד: "קום עצל והתלבש!". אמר לו: "תן לי את בגדי, ואלבשם!". צחק היתום: "וכי משרתך אני? הן בגדיך למראשותיך, קום ולבש ותכין מהר את העגלה לנסיעה, כי עוד רחוקה הדרך לפנינו!". משהתמהמה - איים להכותו! בעל כורחו קם ולבש את בגדי משרתו. נטל את השוט וישב על דוכן העגלון, משך במושכות, וכן טיפוחיו השתרע במרכבה ולא פסק מלהמטיר פקודות. בכה העשיר במר נפשו, כי ברגע אחד איבד הכל. כך נסעו יום ויומיים, שבוע ושבעיניים, כשהאדון משרת כעגלון ונפשו קצה בחייו. אמר לעצמו: הרי אני גידלתי את הנער מקטנותו, נתתי לו הכל, לא חסכתי ממנו מאומה. הזו התודה המגיעה לי? הזו הכרת הטוב? הגיעו לעיר אחת, ו"האדון" נכנס בלויית "משרתו" ליקרה שבאכסניות וביקש חדר מרווח עבורו. "משרתו" יכול לישון בחצר, ליד האורוות...

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ על פירות האילן (חוץ מחמשת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל), וכן על פירות האדמה וירקות, וכן על כל דבר שאין גידולו מן הארץ, אם אכל מהם שיעור כזית שהוא 27 גרם, בכדי אכילת פרס, שהוא כשבע דקות וחצי, מברך לבסוף בורא נפשות רבות. ואפילו אכל כמה סוגי פירות וירקות, אינו מברך לבסוף אלא ברכה אחת בלבד.
- ✓ מי שמסתפק אם אכילת הכזית של הפירות או הירקות, היתה בכדי אכילת פרס או לא היתה בכדי אכילת פרס, לא יברך ברכת בורא נפשות, כיון שספק ברכות להקל. ואם יש באפשרותו לאכול עוד, יאכל עוד כדי שיתחייב בברכה אחרונה על מה שאוכל עכשיו, וכיון לפטור גם מה שאכל מקודם. ואם אין באפשרותו לאכול עוד, יהרהר את ברכת בורא נפשות בליבו.
- ✓ השותה משקה ושתה רביעית (86 גרם) מברך ברכה אחרונה. ואם שתה מעט וחזר ושתה, אם יש מתחילת שתיה ראשונה עד סוף שתיה שניה כשיעור שתיית רביעית, מצטרפות השתיית זו לזו, ומברך לאחריהן ברכה אחרונה. ואם שהה יותר מהזמן ששותים שיעור שתיית רביעית, אינו מברך ברכה אחרונה.
- ✓ המוצץ תפוז או לימון מתוק מברך עליו "השכל נהיה בדברך", ואינו מברך ברכה אחרונה כלל, כיון שצריך שישתה רביעית בבת אחת, וכאן אי אפשר בשום פנים לעשות כן. אבל אם מוצץ על ידי לעיסה בשיניו, ואחר כך זורק את התפוז או את הלימון, מברך תחילה בורא פרי העץ. ואם אכל כזית בכדי אכילת פרס (בתוך שבע דקות וחצי), מברך ברכה אחרונה.
- ✓ השותה יין או שאר משקים, אם שתה רביעית בבת אחת מברך ברכה אחרונה, אבל אם שתה פחות מרביעית, אלא ששתה שיעור כזית, יש ספק אם חייב בברכה אחרונה, ולכן יש ליהרר לשתות או פחות מכזית, שבוה ודאי אינו חייב בברכה אחרונה, או לשתות רביעית בבת אחת, שבוה ודאי שחייב בברכה אחרונה. ואם בכל זאת שתה כשיעור כזית, לא יברך ברכה אחרונה כלל, שספק ברכות להקל.
- ✓ השותה משקאות קרים שיש בהם חתיכות קרח מרוסקות, וממילא שהה בהם יותר מכדי שתיית רביעית בבת אחת, אינו מברך ברכה אחרונה אחריהם. אבל השותה כוס מים קרים או כל משקה קר אחר, ושתה רביעית בבת אחת, מברך ברכת בורא נפשות רבות לאחר שתייתו. והמנער לכן או אשל ושתה רביעית בבת אחת, מברך אחריו בורא נפשות.
- ✓ השותה מרק חם על ידי כף (שלא בתוך הסעודה), אינו מברך לאחריו ברכה אחרונה, כיון ששוהה יותר מכדי שיעור שתיית רביעית. וכן האוכל אורז מחוי, שהאורז בתוך המרק נתמך וכמעט אין האורז נרגש, ואוכל על ידי כף, אינו מברך ברכה אחרונה. וכמו כן השותה דייסה דלילה באמצעות כפית, אינו מברך ברכה אחרונה.
- ✓ הגומע ביצה חיה, או שנתנו את הביצה במים חמים, ועודנה רכה וגומעה כן, אין לו לברך אחריה ברכת בורא נפשות רבות, כיון שיש אומרים שדין ביצה כמשקה, והרי אין בה שיעור רביעית, וספק ברכות להקל. אלא אם כן יאכל או ישתה דברים אחרים עימה, שאז יוכל לברך עליהם ברכה אחרונה, ותבוא עליו ברכה.
- ✓ ביאור ברכת "בורא נפשות", היינו שהקדוש ברוך הוא בורא נפשות רבות וחסרונן, כגון לחם ומים שאי אפשר בלעדיהם. ועל כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, היינו דברים שאף אם לא בראם יכול העולם להתקיים בלעדיהם שהם לתענוג כגון תפוחים וכיוצא בהם, ומסיים ברוך חי העולמים. והמנהג לתחום "חי העולמים" אות ח' בפת"ח.
- ✓ אין צורך לשבת כשמברך ברכת "בורא נפשות", אלא אפשר לברך ברכה זו גם כשהוא עומד. וברכת בורא נפשות אין צורך לברך אותה במקום שאכל או שתה, אלא רשאי לקום ממקומו ולברך אותה במקום אחר.
- ✓ מי שאכל פירות עד ששבע מהם, ושכח ולא בירך ברכה אחרונה, יכול לברך ברכה אחרונה עד שבעים ושתים דקות מאכילתם. אבל לאחר שבעים ושתים דקות לא יברך, אלא אם כן מרגיש בעצמו שהוא שבע מהפירות ואינו תאב לאכול פירות, כי זה מראה שהמוזן לא נתעכל במעיו. ואם מסופק אם הוא שבע או לא שבע, לא יברך, כיון שספק ברכות להקל.
- ✓ מי שאכל אכילה מועטת של פירות ולא שבע מהם, ישתדל לברך מיד ברכה אחרונה, כיון שבאכילה מועטת קשה לשער מהו שיעור עיכול. אבל יכול הוא לברך ברכה אחרונה עד חצי שעה מאכילתם. ואם שהה יותר מחצי שעה, ישתדל לאכול עוד כזית פירות, ואז יברך ברכה אחרונה ויפטור גם את מה שאכל לפני כן. או שישמע את הברכה האחרונה מאדם אחר שאכל ואם אינו יכול לעשות כן, יכול לסמוך על הפוסקים שסוברים שאפשר לברך עד שבעים ושתים דקות.

(הברכה והלכותיה)